12.10.2023

Eduskunnan talousvaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö HE 21/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

FINGRID OYJ:N LAUSUNTO

Fingrid Oyj kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta saada lausua Hallituksen esityksestä.

Fingrid Oyj vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta Energiaviraston sille sähkömarkkinalain (388/2013) perusteella myöntämän sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiö on sähköverkkoluvassa määrätty Suomen kantaverkon järjestelmävastaavaksi. Yhtiön vastuulla on kantaverkon ylläpito ja kehittäminen sekä käytön suunnittelu ja valvonta. Samoin Fingrid Oyj:n on liitettävä sähköverkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja voimalaitokset toiminta-alueellaan.

Käynnissä olevan energiamurroksen ja laajan uusiutuvan energian rakentamisen johdosta Fingrid Oyj:llä on tuotannon liityntäkyselyitä noin 338 000 MW (vastaa noin 22x Suomen sähkönkulutuksen huipputehoa). Uusiutuvan energian tuotannon suuri kasvu mahdollistaa sähkön käytön merkittävän kasvun teollisuudessa. Sähkön käyttöä kasvattaa vedyn tuotanto, hiilineutraali teollisuus, kaukolämmöntuotannon sähköistyminen ja datakeskukset.

Sähköjärjestelmä on ennennäkemättömän nopeassa murroksessa. Uusiutuvan energian potentiaalin mahdollistaminen ja fossiilisen energiakäytön vähentäminen edellyttävät merkittävää sähkön kantaverkon vahvistamista, sillä puhtaan sähkön tuotanto ja sen kulutus sijaitsevat maantieteellisesti toisistaan erillään. Fingrid Oyj:n voimajohtohankkeet ovat kriittinen edellytys muiden vihreän siirtymän investointien toteutumiselle. Fingrid Oyj:n yhden voimajohtohankkeen viivästyminen tai toteuttamatta jääminen estää aina usean uusiutuvan energian tuotanto- tai kulutushankkeen toteutumisen.

Energiamurroksen ja vihreän siirtymän mahdollistamiseksi Fingrid Oyj toteuttaa seuraavan kymmenen vuoden aikana historiansa suurimman, noin 4 miljardin euron investointiohjelman ja rakentaa noin 3 700 kilometriä kantaverkon 400 kilovoltin voimajohtoja ja, kun mukaan lasketaan 110 kV hankkeet, niin kokonaismäärä nousee noin 4 000 km. Kantaverkon vahvistustarve korostuu erityisesti pohjois-eteläsuunnassa sekä rajoilla Ruotsiin ja Viroon.

Nyt lausuttavana olevaa hallituksen esityksen mukaista lakia tullaan soveltamaan kunkin yksittäisen 400 kV voimajohtohankkeen lupaharkinnassa. Sähköistyvä yhteiskunta

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

tarvitsee siirtokykyisen ja luotettavasti toimivan kantaverkon, joten kantaverkon vahvistushankkeiden sujuvaan etenemiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

YVA-menettelyn ja perustellun päätelmän asema lupaharkinnassa

Voimajohtohankkeiden YVA-menettelyssä selvitetään erityisen laajasti hankkeen ympäristövaikutuksia, kuullaan eri intressitahojen mielipiteitä sekä näiden perusteella haetaan lieventämiskeinoja ja haitattomampia reittejä. YVA-menettely on Fingrid Oyj:lle aito työkalu kokonaisuudeltaan haitattomimman voimajohtoreitin valitsemiseksi toteuttamista varten.

Yhteysviranomainen antaa YVA-menettelyssä laaditusta arviointiselostuksesta lausunnon nk. perustellun päätelmän. Perustellussa päätelmässä arvioidaan hankkeen eri vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta sekä suoritetun vaikutusten arvioinnin ja lieventämistoimenpiteiden riittävyyttä. Perusteltu päätelmä on tiivistelmä YVA-menettelyn aikana kerätystä ympäristötiedosta ja hankkeen vaikutuksista ympäristöön sekä keinoista haitallisten vaikutusten estämiseksi ja lieventämiseksi.

Lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä on em. perusteltu päätelmä mainittu viisi kertaa ja ainoastaan yhden kerran siinä tarkoituksessa, että lupaharkinnassa annetaan merkitystä arviointiselostukselle ja perustellulle päätelmälle. Tuo kohta on mainittu hallituksen esityksessä, kun lupamenettelyssä harkitaan, onko tarpeen tehdä vähäisiä tarkistuksia johtoreitin sijaintiin.

Hankkeen ympäristöllinen toteuttamiskelpoisuus lähtökohtaisesti varmistetaan YVA-menettelyllä, tällöin lunastuslupalain lupaharkinnan tulisi myös kokonaisuudessaan perustua YVA-menettelyssä saatuun inventointitietoon ja yhteysviranomaisen perusteltuun päätelmään. Tämä ei oikeastaan millään tavoin näy hallituksen esityksessä.

Lupaviranomaisen uusi tehtävä

Lakiluonnoksessa lunastuslupaviranomainen velvoitetaan tekemään sellaista ympäristöllistä, alueiden käytöllistä ja voimajohdon suunnittelullista harkintaa, joka ei lähtökohtaisesti kuulu TEM:n tai Maanmittauslaitoksen virkamiehen asiantuntemukseen. Em. harkinnan lisäksi lupaviranomaisen tulee antaa asiasta myös tarpeelliset lupamääräykset.

Lähtökohtaisesti YVA-menettelyssä toteuttamiskelpoiseksi arvioidun johtoreitin sijaintiin ei lunastuslupaviranomaisen tulisi puuttua. Yhden pylvään siirto aiheuttaa helposti yhden tai useamman muunkin pylvään siirtotarpeen, joten voimajohdon suunnittelussa määritellyt voimajohdon pylväspaikat on perustellusta syystä sijoitettu hakemuksen mukaisella tavalla.

Muutoin hankkeen toteuttamistavasta ja -ajankohdasta annettavat lupamääräykset ovat hyväksyttäviä, kunhan nekin perustuvat YVA-menettelyssä inventoituun tietoon ja ovat hallituksen esityksen perustelujen mukaisesti välttämättömiä.
Voimajohdon rakentaminen on kuitenkin hanke, jonka toteuttamiseksi on olemassa yleinen tarve. Lupamääräyksillä ei kohtuuttomasti saa rajoittaa tai estää tällaisen hankkeen toteuttamismahdollisuuksia.

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi

12.10.2023

Jo nykyisinkin kaikille YVA-menettelyssä suojeltaviksi tunnistetuille ympäristökohteille Fingrid Oyj laatii ympäristövaikutusten lieventämiseksi kohdekohtaiset toimintaohjeet suunnitteluun, rakentamiseen ja kunnossapitoon. Nämä koko voimajohtohankkeen elinkaaren kattavat ohjeet voivat koskea esimerkiksi pylväiden sijoittelua, lintujen törmäysriskiä vähentävien merkintöjen asentamista voimajohtorakenteisiin, töiden ajoittamisesta ja työkoneilla liikkumista kohteella.

Myös tarpeellisten lupamääräysten osalta Fingrid Oyj painottaa, että lupaharkinnassa ja määräysten muotoilussa tulee korostetusti antaa merkitys ympäristövaikutusten arviointiselostukselle sekä yhteysviranomaisen siitä antamalle perustellulle päätelmälle.

Lupaviranomaisen resurssit

Lakiluonnoksessa lupaviranomaiselle annetaan uusi tehtävä, joka omalta osaltaan kuormittaa työ- ja elinkeinoministeriön vähäistä lunastuslupa-asioiden resurssia. Hallitusohjelmaan on nyt kirjattu, että sähköverkkoinvestointien luvitusta nopeutetaan ja lupakäsittely resursoidaan. Kirjaus on merkittävä ja toivon mukaan lisäresursointi toteutetaan mahdollisimman pian. Lisäresursointi on tarpeen jo nykytilanteen mukaisten lupahakemusten käsittelyyn ja tämän lisäksi lunastuslupahakemusten määrä tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Lisäresursoinnilla lunastuslupahakemusten käsittelyajat saadaan lyhyemmiksi, mikä omalta osaltaan mahdollistaa energiamurroksen ja vihreän siirtymän toteutumisen.

Helsingissä 12.10.2023

Fingrid Oyj
Maankäyttö ja ympäristö

Mika Penttilä
yksikön päällikkö

Fingrid Oyj

Katuosoite
Läkkisepäntie 21
00620 Helsinki

Postiosoite
PL 530
00101 Helsinki

Puhelin
030 395 5000

Faksi
030 395 5196

Y-tunnus 1072894-3, ALV rek.
etunimi.sukunimi@fingrid.fi
www.fingrid.fi